

Æ•UNNDU GANN DAL: Hol to keeri hakkunde diiwanuujji Fuuta-Tooro keedi?

Soumis par MAMOUDOU GUISSÉ

04-05-2010

DerniÃre mise à jour : 04-05-2010

E den njetta banndiraaÉ“e wanngotooÉ“e e lowre men Pulaagu teeÅ“ti e rokkooÉ“e en jijanÉ—e mum'en e ko etoto-É—en wal É“unndu men nduu.

Winndannde men hannde noon tuugnii ko e yeewtere nde MbaddunoÉ—en e jinnaaddo men daartiyanke leñol ngol hono Bookar Gise mo ÆŠalhaya. E den nduwoo nde Alla É“ooyinata mo e jeese amen nde tawnoo ko oo tuugnorgal men e Fannuujji Keewdi. En podaniino banndiraaÉ“e addande É—um'en keeri diiwanuujji fuuta. Alla dey ena waawi mo woni kala heÉ“a e É“unndu men nduu ko sooyninoo e mayru koo.

So tawii en ngummoriima baÅ“nge rewo, Tooro tuggi ko e Teekaan haa yettii Oolo-oolooga. So a É“ennii Oolo-oolooga haa njeÉ—toÉ—aa Ganki Baaba Duunde ko e diiwaan HalayÉ“e. So a É“ennii Ganki Baaba Duunde pay-É—aa ko Wocci: a naatii Laaw njettoÉ—aa Abdalla Jeeri, ko e Laaw. So a É“ennii Abdalla, hakkunde mum e Åƒaabiina ko É—oon woni keerol hakkunde Laaw YirlaaÉ“e; ko e ladde. Tuggude É—oon haa njettoÉ—aa Mbaañ ko É—oon keerol ngol woni, É—o jumaa Mbaañ É—oo ko doon woni .

Feccere e jumaa Mbaañ jeyaa ko e YirlaaÉ“e, feccere heddiinde ndee jeyaa ko e Hebbiya. A naatii Hebbiya haa É“ennaa Woolum Haataar. Hakkunde Woolum Haataar e Woolum Neere, caanngol ceenal Wal-wal ena É—oon ummii jeeri haa yettoyii maayo ko ngool caanngol seerndi Hebbiya e Boosoya. So a É“ennii caanngol ngol tan pay-É—aa ko Woolum Neere ko É—oon Boosoya tuggi. So wontii ko baÅ“nge mayo ndewÉ—en haa njettoadaa Giray Rewo ko e Boosoya.

So a É“ennii ngarataa ko to wiyatee caanngol Waraango woni ko hakkunde Giray Rewo e Jowol kono É“uri É“adaade ko Giray. Ko É—oon Boosoya haaÉ—di e Ngenaar; ko e ladde kono wuro fuddii ko e Jowol. Ummaade e Jowol haa yettii Haayre Garli ko Ngenaar.

So a É“ennii Haayre Garli a naatii Damga. Ummaade e Haayre Garli haa njettoadaa Njorol, haa É“adoyoo Bakkel É—um É—oo wala Damga, tawde ndewÉ—en ko baÅ“ne rewo.

So en ndewii hakkunde maaje

Tooro, ko so a ummiima Dagana (so a woppii Dagana caggal) haa njetto-É—a to wiyatee Suska, É—um É—oo ko Tooro. So a É“ennii Suska tan pay-É—aa ko Daara HalayÉ“e, a naatii HalayÉ“e haa njettoadaa Demet ko doon HalayÉ“e kaaÉ—ii.

So a É“ennii Demet tan pay-É—aa ko Æ•okki, a naati Laaw. Tuggi Æ•okki haa Abdalla Waalo ko Laaw (ngonÉ—en noon ko e hakkunde maaje).

HalayÉ“e noon É“uri jogaade jeyi (walla É“uri yaajde) ko to baÅ“nge rewo e to hakkunde maaje. BaÅ“nge GodoroÅ“ worgo halay ngoodaani toon walla Keewaani. (Ngati tuggude e Bokkul, so a woppii Dagana caggal haa njettoÉ—aa Kogga ko e Tooro. So a É“ennii Kogga a naatii Laaw, dum tagi en wiyde HalayÉ“e keewaani walla nih ngalaa to baÅ“nge godoroÅ“.

Ummaade e Kogga haa yettii É—o wiyatee Guunagol ko Laaw (Guunagol nana yeeso Mbumba): ko caanngol wiyatee noon, woni ko sara JoÅ“ngi. Ko e ngool caanngol Laaw haaÉ—i. Tuggi e Guunogol ko É—oon YirlaaÉ“e tuggi haa É“ennaa Cilara payaa Mboolo Aali Siidi: ko É—oon YirlaaÉ“e kaaÉ—i. So a É“ennii Mboolo Aali Siidi pay-É—aa ko Jaabaa, ko e Hebbiya, oon baayre Hebbiya ina woodi kono yaajaani to baÅ“nge GodoroÅ“. Hakkunde Jaabaa e Hoore Foonde ko É—oon kadi Hebbiya haaÉ—o Boosoya to nokku ina wiyee Koylel Tekke.

So a É“ennii koylel Tekke ko É—oon Boosoya tuggi wuro noon fuÉ—É—ii ko Hoore Foonde. Ummaade e Hoore Foonde ko É—o wiyatee Jeeri Worgo; haa naataa Daabiya ko e Boosoya ngonÉ—aa. So a yaltii Daabiya, Boosoya gasii. Keerol ngol woni ko hakkunde Daabiya e Æ•okki Jawe, É“uri É“adaade noon ko Daabiya.

So a yettiima Æ•okki Jawe a naatii Ngenaar haa to wiyatee Siñcu Garba. Ngenaar gasii É“ayde ko e godoroÅ“ ngonÉ—en ko e Daande maayo Ngenaar tuggi ko É—o wiyatee Gaawol haa yettii Ganna Balol. So en nduttiima e godoroÅ“ noon a taccii caanngol Siñcu garba a fayii Siñcaan Siñcu Garba ko É—oon Damnga FuÉ—É—ii haa njanoyaa Demmankaani.

Ko nih pecce Fuuta Tooro É—ee mbaynoo. Ko É—ii diiwanuujji jeetati ngoni e Fuuta Tooro. Ko nih Koli TeÅ“ella fecciri Fuuta Tooro.

Feccere tataÉ“ere ndee ko Almaami Abdul Ghadir Kan feccitii Fuuta. E ndeen feccere, Almaami dirtinaani keeri kono o heÉ“ti ko jeyiiji. Won yaajanooÉ“e won É“e ngalaano hay huunde . Oo ustani yaajanooÉ“e o rokki É“e ngalaano hay huunde É“ee. Peccitagol Almaami Abdul Ghadir tan ko ustande yoga heen o meeÉ—ni É“e ngalaano kono o dirtinaani keeri.

E winndannde men faynde ma en eto waÉ—ande banndiraaÉ“e doggol laamÉ“e yontidanooÉ“e É“ee e gooto heen fof to jooÉ— adii nde eden naata e diiwaan kala e laamu mum.

KuÉ—ol Maamuudu Mammadu GISE

{mosloadposition facebook}

{mosloadposition disclaimer}

{mosloadposition adsense}